

Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018

De Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz) gaat veranderen, er is al een voorstel gemaakt voor een nieuwe wettekst in 2016. Op die tekst heeft iedereen kunnen reageren via een internetconsultatie en nu ligt de nieuwe tekst van het voorstel van wet (Wmcz 2018) klaar. De nieuwe wettekst gaat naar de Tweede Kamer.

Hieronder een korte samenvatting van de Wmcz 2018 en een aantal opmerkingen gekeken naar de zorg voor mensen met een beperking.

Korte samenvatting Wmcz 2018

Toepassing

De wet is van toepassing in de Wet langdurige zorg (Wlz), de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Jeugdwet.

Ook privaat gefinancierde instellingen en pgb-instellingen/ouderinitiatieven vallen nu onder de wet. De wet is niet van toepassing op cliëntenraden van instellingen die via de Wmo zorg en ondersteuning leveren.

Het recht op inspraak

Naast de medezeggenschap van cliëntenraden moet er ruimte zijn voor de inspraak van cliënten en vertegenwoordigers. De instelling moet dat organiseren, daarbij zijn geen verdere regels of voorwaarden gesteld behalve dan dat de instelling aan cliënten/vertegenwoordigers moet terugkoppelen wat hij doet met de uitkomsten.

Cliëntenraad verplicht

In een instelling waar minimaal 10 mensen zorg verlenen, moet een cliëntenraad worden ingesteld.

Het gaat daarbij om het aantal natuurlijke personen. (niet om fte's). Alleen de mensen die zorg verlenen tellen mee. (vrijwilligers en bijvoorbeeld het secretariaat niet)

Locatieraden

Daar waar een instelling meerdere locaties heeft, zorg verleent aan verschillende doelgroepen of verschillende vormen van zorg verleent, is de instelling verplicht meerdere cliëntenraden in te stellen als een representatief te achten groep cliënten of vertegenwoordigers daartoe een verzoek indient.

Daarnaast kan er ook een centrale cliëntenraad zijn.

Dit geldt alleen voor instellingen waar mensen in de regel langer dan een half jaar verblijven of instellingen die in de regel langer dan een half jaar zorg aan huis verlenen.

Vrijwillig ingestelde cliëntenraad

Een vrijwillig ingestelde cliëntenraad, in een instelling met minder dan 10 zorgverleners of op een locatie zonder dat de cliënten daarom hebben verzocht, heeft dezelfde rechten die de wet geeft aan de cliëntenraad. (behalve het voordrachtsrecht lid bestuur/raad van toezicht)

Raad op Maat

Medezeggenschapsregeling

De medezeggenschapsregeling vervangt het instellingsbesluit en de samenwerkingsovereenkomst.

In de medezeggenschapsregeling staat:

- Het aantal leden van de cliëntenraad.
- De wijze van benoeming en ontslag.
- Welke personen lid kunnen worden.
- De zittingsduur van leden.
- Regeling voor de wijze waarop de raad in een vroeg stadium betrokken wordt bij besluiten (het recht op meedenken).
- Bij meerdere cliëntenraden: de taken en bevoegdheden van de verschillende raden.
- Hoe de cliëntenraad informatie ontvangt in voor de raad begrijpelijke taal.

De cliëntenraad of cliëntenraden hebben instemmingsrecht op de medezeggenschapsregeling en een wijziging daarvan. Daar waar raden taken en bevoegdheden afstaan aan andere raden kan dat dus alleen met de instemming van die raden

Het recht op meedenken

Bij een aantal onderwerpen heeft de cliëntenraad het recht om in een vroeg stadium betrokken te worden bij besluiten. Over deze onderwerpen heeft de raad ook (gewoon) adviesrecht.

Het gaat over de volgende onderwerpen:

- Wijziging van doelstelling of grondslag
- Fusie of duurzame samenwerking
- Overdracht van de zeggenschap over de zorg of een onderdeel daarvan
- Ingrijpende verbouwing nieuwbouw of verhuizing van een instelling waarin cliënten langer dan een half jaar verblijven
- De selectie en benoeming van personen die leiding geven aan degenen die zorg verlenen aan cliënten van instelling waar cliënten langer dan een half jaar verblijven.

Het recht op begrijpelijke informatie

In de medezeggenschapsregeling hoort te staan hoe de zorginstelling de informatie aanlevert aan de raad zodat deze voor de raad goed te begrijpen is.

Het recht op middelen

Het recht op middelen is in dit wetsvoorstel duidelijker geregeld dan in de huidige Wmcz. Genoemd zijn:

- scholing,
- onafhankelijke ondersteuning,
- gebruik van voorzieningen,
- kosten (Landelijke) Commissie van Vertrouwenslieden,
- kosten kantonrechter (mits vooraf gemeld aan de instelling).

De raad kan ook kiezen voor een eigen budget op basis van een eigen begroting. Bij overschrijding van het budget beslist de instelling of die kosten door de instelling gedragen worden. De kosten voor een gang naar de rechter, vallen buiten dit budget.

Raad op Maat

Recht op onafhankelijke ondersteuning

Dit recht staat in de wet genoemd. Dat betekent dat als de raad dat wil, de raad kan kiezen voor een onafhankelijke coach.

De Memorie van toelichting noemt de ondersteuner secretaris en geeft aan dat het gaat over professionele onafhankelijkheid. De ondersteuner kan dus wel in dienst zijn bij de instelling.

Achterbancontact

Het wetsvoorstel geeft de zorgaanbieder de opdracht om de raad te faciliteren in het contact met de achterban.

Vacatures cliëntenraad

De instelling biedt de raad de gelegenheid en helpt de raad desgevraagd om vacatures bekend te maken bij cliënten en vertegenwoordigers.

(Gewoon) Adviesrecht

In tegenstelling tot bij instemmingsrecht is niet geregeld dat advies schriftelijk gevraagd en gegeven moet worden. Wel moet advies tijdig gevraagd worden.

Nieuw is het adviesrecht over:

- profielschets voor de benoeming van leden van de Raad van Toezicht, het bestuur of een toezichthoudend orgaan; (dit was adviesrecht bij de benoeming)
- de benoeming van leidinggevenden (dit was zwaarwegend adviesrecht)
- de selectie en benoeming van de ondersteuner van de raad;
- de in het kader van de Wet zorg en dwang aan te wijzen Wzd-arts.

Instemmingsrecht

Instemmingsrecht gaat veel verder dan het huidige zwaarwegend adviesrecht. Instemming moet schriftelijk en tijdig gevraagd worden, de raad moet schriftelijk reageren en de instelling moet daarop ook weer schriftelijk reageren. Als de instelling een besluit toch wil nemen, zonder dat de cliëntenraad heeft ingestemd, kan dat alleen als de Commissie van Vertrouwenslieden daarvoor toestemming geeft. Voorwaarden voor die toestemming zijn:

1. als het besluit van de cliëntenraad onredelijk is
of
2. als het besluit nodig is om zwaarwegende bedrijfsorganisatorische, bedrijfseconomische of bedrijfssociale redenen.

Nieuwe onderwerpen waarover de raad instemmingsrecht heeft:

- de procedure voor het opstellen en bespreken van zorgplannen;
- een sociaal plan voor cliënten bij verbouwing, nieuwbouw of verhuizing (alleen van toepassing in instellingen waar cliënten in de regel langer dan een half jaar verblijven).
- de inrichting van ruimtes die cliënten gebruiken, bij verbouwing nieuwbouw of verhuizing. (alleen van toepassing in instellingen waar cliënten in de regel langer dan een half jaar verblijven).

Geen adviesrecht

Sommige adviesonderwerpen in het adviesrecht of instemmingsrecht alleen van toepassing voor instellingen die 24 uren-zorg leveren of instellingen waarin de

Raad op Maat

cliënt in de regel langer dan een half jaar verblijft. Dat betekent dat raden van bijvoorbeeld activiteitencentra, geen adviesrecht hebben over die onderwerpen. Alleen voor 24-uurs zorg: voeding, geestelijke verzorging, recreatie, ontspanningsactiviteiten en maatschappelijke bijstand.

Alleen voor instellingen waar cliënten in de regel langer dan een half jaar verblijven: het algemene huisvestingsbeleid, verbouwing, nieuwbouw of verhuizing, een sociaal plan voor cliënten bij verbouwing nieuwbouw of verhuizing en de inrichting van ruimtes die door cliënten gebruikt worden.

Ongevraagd advies

De wet geeft regels over hoe de instelling om moet gaan met een ongevraagd advies:

Bij een ongevraagd advies over een onderwerp waarop adviesrecht geldt, is de instelling verplicht te melden of zij al dan niet het advies opvolgt en dient er indien mogelijk overlegd te worden tussen raad en instelling.

Bij een ongevraagd advies over een onderwerp waarop de raad instemmingsrecht heeft, dient de instelling toestemming te vragen om af te wijken van het advies of kan de cliëntenraad de Commissie van Vertrouwenslieden vragen de instelling op te dragen het advies uit te voeren. De Commissie van Vertrouwenslieden beoordeelt het ongevraagd advies en het besluit van de instelling het advies niet op te volgen op redelijkheid. De criteria gaan dus minder ver dan bij een gevraagd advies waarover instemmingsrecht geldt.

Bindend voordrachtsrecht

De cliëntenraad heeft bindend voordrachtsrecht voor een lid van de Raad van Toezicht of het bestuur of een ander toezichthoudend orgaan.

Enquêterecht

Enquêterecht is de mogelijkheid om bij een vermoeden van wanbeleid, een verzoek in te dienen bij de ondernemingskamer om onderzoek te doen naar het beleid en de gang van zaken in de instelling.

De cliëntenraad kan zo'n verzoek indienen. Dat recht heeft iedere cliëntenraad tenzij de raad bevoegdheden heeft afgestaan aan andere cliëntenraad. De raad kan niet veroordeeld worden tot het dragen van de kosten van het proces.

Cliëntenraad ontbinden

Bij structureel tekortschieten van een cliëntenraad in de behartiging van de belangen van cliënten, kan de instelling de raad ontbinden.

De raad heeft adviesrecht op dat besluit. Als de raad niet instemt kan de Commissie van Vertrouwenslieden de toestemming tot ontbinding van de raad geven. Ook een representatief te achten delegatie van cliënten of vertegenwoordigers kan uiteindelijk de Commissie van Vertrouwenslieden verzoeken uit te spreken dat de instelling de cliëntenraad dient te ontbinden.

Commissie van Vertrouwenslieden (CvV)

De CvV houdt zijn bemiddelende rol. Daarnaast heeft de CvV de opdracht om verder te kijken dan de procedure bij het doen van uitspraken.

De uitspraken van de CvV zijn niet langer bindend. Binnen 3 maanden kan in beroep gegaan worden tegen de uitspraak bij de kantonrechter. Als de instelling

Raad op Maat

de uitspraak niet naleeft, kan de raad de kantonrechter vragen de instelling te bevelen de uitspraak na te leven.

Inspectie

De Inspectie gaat toezicht houden op de naleving van de verplichtingen van de instelling tot het bieden van inspraak, het instellen van een cliëntenraad, het bindend voordrachtsrecht en het instellen dan wel aanwijzen van een commissie van vertrouwenslieden.

Bovenstaande opsomming is zeker niet compleet en hoewel ik mijn best gedaan heb, ik geef geen garanties van de precieze correctheid van deze samenvatting.

Opvallende zaken bij de Wmcz 2018

Toepassing

Het is een goede ontwikkeling dat de wet in een breder gebied van toepassing is. Jammer genoeg is de wet nog steeds niet van toepassing op cliëntenraden van instellingen die via de Wmo zorg en ondersteuning leveren. Een vergelijkbare discussie wordt nog gevoerd over de Wkkgz. Bij het tot stand komen van de Wmo2015 is gesteld dat medezeggenschap en klachtrecht per gemeente geregeld zouden worden. In de praktijk levert dit grote verschillen in rechtspositie op die niet te verklaren zijn vanuit regionale verschillen.

Geen evaluatieplicht

In de wet is geen jaarlijkse evaluatieplicht opgenomen. Jammer, want dat zou meer bewustzijn geven bij raden en instellingen. Raden en instellingen kunnen dit natuurlijk wel zelf afspreken en organiseren.

Het recht op inspraak en medezeggenschap

Het recht op inspraak van cliënten en vertegenwoordigers staat nu los van de medezeggenschap van cliëntenraden, behalve dan dat de raad de uitkomsten van inspraak mee moet nemen in het advies. Het recht op inspraak is nu ook heel vrijblijvend omschreven. Het zou mooi zijn als de raad adviesrecht had over de vorm en inhoud van de inspraak.

Samenstelling cliëntenraad

De wet spreekt geen voorkeur uit over de samenstelling van de raad. Wel heeft de cliëntenraad instemmingsrecht over de samenstelling van de raad. Of, als er nog geen raad is, moet er overlegd worden met een delegatie van cliënten of hun vertegenwoordigers, dan wel een representatief te achten organisatie van cliënten.

De Memorie van Toelichting geeft aan dat als cliënten in staat te achten zijn het actieve en passieve kiesrecht uit te oefenen, een gekozen cliëntenraad van cliënten voor de hand ligt. Maar dat daar waar cliënten niet in staat zijn actief of passief kiesrecht uit te oefenen een raad met een andere samenstelling voor de hand ligt. Dit gaat in tegen de participatie gedachte waar in alle nieuwe wet- en regelgeving zoveel aandacht voor is. Iedereen moet de kans krijgen om (binnen de eigen mogelijkheden) mee te doen. Medezeggenschap mag daarop geen uitzondering zijn. Natuurlijk moet iedere raad voldoen aan de eis van

Raad op Maat

redelijkerwijs in staat zijn de belangen te behartigen. In de praktijk laten veel raden van cliënten zien dat zij dat op veel onderwerpen heel goed kunnen. Maar nog steeds leeft bij sommigen het beeld dat cliënten dat niet kunnen. De huidige Wmcz geeft aan dat de raad uit cliënten dient te bestaan tenzij deze niet in staat zijn de algemene belangen te behartigen. Dit gegeven blijkt in de praktijk nog vaak nodig om een raad van cliënten in te stellen en/of in stand te houden. Het zou een mooie verbetering zijn als de zin dat een cliëntenraad in principe bestaat uit cliënten, weer zou worden opgenomen in de tekst.

Gelaagde medezeggenschap

Het is goed dat de wet de instelling verplicht om lokale/regionale cliëntenraden in te stellen. De voorwaarde dat cliënten en/of vertegenwoordigers daarvoor een verzoek doen maakt voorlichting aan cliënten en vertegenwoordigers op dit punt van groot belang. De vraag is wie dat gaat bewaken. Het zou goed zijn als het een plicht van de instelling werd om deze voorlichting te verzorgen.

Recht op onafhankelijke ondersteuning

Jammer is wel dat de Memorie van toelichting alleen spreekt over een secretaris als ondersteuner van de raad. De functie van coach/ondersteuner krijgt daarmee niet de erkenning die volgens mij wel belangrijk is. Een gemiste kans om de functie van coach ondersteuner verder te professionaliseren.

Geen adviesrecht

Voor die onderwerpen waarbij het adviesrecht of instemmingsrecht alleen van toepassing voor instellingen die 24 uren-zorg leveren of instellingen waarin de cliënt in de regel langer dan een half jaar verblijft, zou ik ervoor willen pleiten dat alle raden over deze onderwerpen (gewoon) adviesrecht krijgen.

Geen adviesrecht benoeming CVP

In de wet wordt adviesrecht op de benoeming van de cliëntenvertrouwenspersoon (Wzd) niet genoemd. Opvallend, omdat de raad dat recht wel heeft bij de benoeming van de klachtenfunctionaris (Wkkgz). Onterecht ook, omdat het gaat over een voor cliënten belangrijk persoon in het kader van hun rechtspositie.

*Vragen of opmerkingen rond deze tekst, de Wmcz 2018 of de huidige Wmcz?
Neem gerust contact met ons op.*